

V L A A M S P A R L E M E N T



Zitting 2000-2001

14 december 2000

# HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GELIJKE KANSEN

Vraag om uitleg van mevrouw Sonja Becq tot mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, over de ondersteuning van de OCMW-maatschappelijk werkers



## Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen

Donderdag 14 december 2000

### **VOORZITTER : Mevrouw Patricia Ceysens**

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 14.08 uur.*

#### **Vraag om uitleg van mevrouw Sonja Becq tot mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, over de ondersteuning van de OCMW-maatschappelijk werkers**

**De voorzitter :** Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Becq tot mevrouw Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, over de ondersteuning van de OCMW-maatschappelijk werkers.

Mevrouw Becq heeft het woord.

**Mevrouw Sonja Becq :** Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, ik heb de timing voor deze vraag blijkbaar goed uitgekozen. De OCMW's hebben immers bekendgemaakt op 15 december hun deuren te sluiten en in Brussel bijeen te komen indien er tegen dan geen concrete oplossingen worden aangeboden of positieve signalen worden uitgezonden voor hun nijpende personeels- en andere problemen.

De maatschappelijk werkers van de OCMW's klagen – een werkwoord dat ik eigenlijk niet graag gebruik – over een veel te grote werkdruk. Zij voelen zich overbevraagd, onderbemand en ondergewaardeerd.

Hun werkdruk heeft niet alleen te maken met federale en Vlaamse taken, maar ook met taken die hen door de lokale besturen worden opgelegd. Iedereen weet dat hun takkenpakket enorm gevarieerd is. Dit heeft uiteraard te maken met de opdracht van de OCMW's in het kader van de zorg om het maatschappelijk welzijn van de mensen. Wat het Vlaamse niveau betreft, gaat het om de zorg om kansarmen, schuldbemiddeling, huisves-

ting, zelfs arbeidsbemiddeling en dergelijke meer. Door het federale niveau krijgen zij ook een aantal taken toebedeeld in het kader van het verlenen van financiële steun. Daarbij denk ik aan het toekennen van het bestaansminimum en andere tegemoetkomingen. Ik heb het dan ook over de bemiddelings- en begeleidingsopdracht van de maatschappelijk werkers. Ik heb het dan nog niet eens gehad over de opdrachten die de OCMW's al van oudsher toebedeeld krijgen, meer bepaald de jaardenzorg, de thuiszorg en de zorgbehoefendheid.

Het is onmogelijk om in dit korte tijdsbestek al hun taken op te noemen, vooral omdat er steeds taken bijkomen en die taken steeds complexer worden. De budgetbegeleiding en de schuldbemiddeling bijvoorbeeld vergen van de maatschappelijk werkers een zekere juridische geschooldheid.

Een andere opdracht die hier reeds eerder aan bod gekomen is, is de bemiddeling bij het dreigende afsluiten van gas en elektriciteit. In dit kader kregen de OCMW's een bijkomende opdracht in de betreffende lokale adviescommissies. Het is voor de maatschappelijk werkers van de OCMW's zo goed als onmogelijk al die taken en opdrachten aan te kunnen.

De verantwoordelijkheid voor een goede werking, ondersteuning en financiering van de OCMW's is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van het federale, het Vlaamse én het lokale niveau. De Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten (VVSG) heeft in dit verband berekend dat de Vlaamse overheid eigenlijk 40 percent van de personeelskosten van de OCMW's zou moeten dragen.

Mevrouw de minister, in de kranten van 9 november heb ik gelezen dat u aan het OCMW-personeel, dat u op 8 november te woord hebt gestaan, hebt gezegd hun problemen goed te begrijpen en u bij hun vragen en bekommernissen aan te sluiten.

**Becq**

U hebt toen onder meer verklaard dat er een taakverdeling moet komen tussen de OCMW's en de centra voor algemeen welzijnswerk. U hebt toen ook gezegd dat u voorstander was van een basisfinanciering, en dat u contact zou opnemen met minister Sauwens inzake een financieel statuut. U kondigde tevens een debat ten gronde aan over de taken van de OCMW's.

De maatschappelijk werkers willen nu in de eerste plaats weten in welke concrete maatregelen u voorziet om iets aan die al te hoge werkdruk – die zeker niet alleen met de asielzoekers te maken heeft – te doen. Hoe zal een en ander worden gefinancierd ?

**De voorzitter** : Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

**Mevrouw Ann De Martelaer** : Mevrouw de minister, mevrouw Becq heeft het reeds uitvoerig gehad over het omvangrijke takenpakket van de maatschappelijk werkers. Ik wil in dit verband signaleren dat de OCMW's voor een aantal taken in het kader van die dienstverlening worden vergoed. Ik denk bijvoorbeeld aan de vergoeding vanwege het Gas- en Elektriciteitsfonds. Dat geld komt terecht in een grote OCMW-pot. Misschien zou er gesleuteld moeten worden aan het feit dat dit eigenlijk ook een soort vergoeding is voor de werkingskosten.

Ik wil ook opmerken dat we vroeger een soort basisfinanciering hadden voor de maatschappelijk werkers omdat elk OCMW per maatschappelijk werker een half miljoen frank toebedeeld kreeg als ondersteuning, die nu echter weggevallen is. Ik vraag me dus af of we die basisfinanciering niet opnieuw onder de loep moeten nemen.

Ik heb vroeger in de gemeenteraad gezeten waar personeelsbehoefteplannen werden opgemaakt. Daarbij zijn echter nooit plannen voor OCMW's te voorschijn gekomen. Misschien zou het zinvol zijn om ook de OCMW's daarin te betrekken, meer bepaald met het oog op een duidelijke omschrijving van hun taken.

**De voorzitter** : De heer Van Duppen heeft het woord.

**De heer Jan Van Duppen** : Mevrouw de minister, mij moet van het hart dat heel wat maatschappelijk werkers van OCMW's hun werk heel intensief en met een grote betrokkenheid doen. Dit heeft deels

te maken met de aard van het werk en deels met de aard van de persoon die bereid is dergelijk werk te doen.

Omwille van de redenen die mevrouw Becq en mevrouw De Martelaer reeds hebben aangehaald, hebben deze mensen het gevoel op een onterechte manier overbevraagd te worden en dat de communicatie over hun taken, die zij vaak als een voldongen feit ervaren, mank verloopt. Op het terrein heb ik zelf kunnen vaststellen dat heel wat mensen het daar bijzonder moeilijk mee hebben.

Als we er in dit democratisch welvaartsstaatsbestel van uitgaan dat de bevolking de zorg voor een deel delegeert aan de regering om dit op een deftige manier via de OCMW's te organiseren, dan impliceert dit volgens mij dat we moeten vermijden die mensen te confronteren met voldongen feiten waarmee ze niet kunnen omgaan. Als vervelend voorbeeld verwijs ik naar de huidige tendens waarbij nogal wat OCMW's overbevraagd worden door asielzoekers die tijdelijk bij hen terechtkomen met het oog op de vervulling van de nieuwe asielvoorwaarden. Die OCMW's staan vaak met de rug tegen de muur om dit praktisch te kunnen organiseren. Zo komen in een landelijk gemeentehuis of een landelijk OCMW op vrijdagmiddag om vier uur een aantal asielzoekers aan die door Brussel naar die gemeente werden gestuurd. Het vergt heel wat knip- en plakwerk om voor die mensen een oplossing te vinden. Dit kan één of twee keer door de beugel, maar de dertigste keer is er geen oplossing meer te vinden. Ook op dat vlak voelen de maatschappelijk werkers zich miskend en ook op dat vlak is communicatie bijgevolg heel belangrijk.

**De voorzitter** : Mevrouw Janssens heeft het woord.

**Mevrouw Simonne Janssens-Vanoppen** : Mevrouw de minister, de vraag van mevrouw Becq is volledig terecht en legt inderdaad de vinger op een hevig bloedende wonde. De OCMW's krijgen zoveel taken toebedeeld dat ieder redelijk mens zal toegeven dat dit in de huidige omstandigheden en met de huidige personeelsbezetting niet langer houdbaar is. Er staan daar wel een aantal zaken tegenover, maar die staan zeker niet in verhouding tot wat van hen wordt gevraagd. Mevrouw De Martelaer heeft in dit verband reeds verwezen naar bijvoorbeeld de vergoeding van het Gas- en Elektriciteitsfonds die wordt aangewend voor de cliënt in nood.

Ik wil mevrouw De Martelaer signaleren dat er in alle OCMW's wel degelijk een personeelsbehoefte-

### Janssens-Vanoppen

plan aanwezig is en uitvoerig toegelicht en besproken wordt in het kader van het grondig driemaandelijks overleg met de gemeenten. Gebeurt dat niet op de gemeenteraad, dan worden daartoe de geëigende kanalen aangesproken die voorschrijven hoe een en ander behandeld moet worden.

Het grote knelpunt ligt volgens mij in het falende asielbeleid in ons land, maar ook in het bijkomende budget dat ter beschikking gesteld moet worden aan arme mensen die hun gas- of stookolierekening niet meer kunnen betalen. Als voorbeeld geef ik mijn eigen gemeente, Heusden-Zolder, waar men dit aantal op basis van de gegevens van het rijksregister op 2.000 gezinnen heeft geschat. Deze mensen kunnen in een beperkte periode aanspraak maken op deze extra toelage. Reken maar eens uit hoe men dit op enkele maanden tijd zonder extra personeel en zonder extra middelen moet opvangen. In mijn gemeente wordt een gemeenschappelijke zaal nu gecompartmenteerd en moeten de mensen een nummer trekken om aan de beurt te komen. Dit is een werkwijze die we liever niet zouden toepassen, maar nood breekt wet.

Een en ander doet me terugdenken aan wat er ooit gebeurde toen men de budgetbegeleiding invoerde. Toen besepte de federale regering tenminste dat dit van een OCMW, dat zich daarop wou toeleggen, een bijkomende inspanning vergde. Die regering was bereid daartoe een contingent van mensen ter beschikking te stellen waarop men een beroep kon doen. Dit werd dan via allerlei verdeelsleutels toegestaan, waarop de OCMW's met een behoorlijke budgetbegeleiding van start konden gaan.

Ook de federale brandstofpremie is een toe te juchten federale maatregel die zowel door de bevolking als door de OCMW's warm werd onthaald, maar qua materiële hulpmiddelen stond daar eigenlijk niets tegenover. Men heeft gewoon gezegd dat de mensen gedurende een bepaalde periode bij de OCMW's mochten aankloppen, maar die OCMW's moesten het maar zelf zien op te lossen. Het grote knelpunt is natuurlijk dat men dit niet zomaar op een menswaardige manier opgelost krijgt.

Vooraf dergelijke zaken worden door maatschappelijk werkers aan de kaak gesteld omdat dit hun gewone begeleidingswerk en vooral de kwaliteit ervan in het gedrang brengt.

**De voorzitter** : Ik wil in dit verband melden dat er een verzoek zal worden gericht aan de commissie

om met de verschillende partners – de VVSG, de werkgevers, de vakbonden, de beroepsfederatie, enzovoort – rond de tafel te gaan zitten. Ik denk evenwel dat we deze aangelegenheid samen met de commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden moeten bekijken. We mogen immers niet het verkeerde beeld wekken dat wij dit hier allemaal kunnen opvangen. Ik denk dus dat we hierover na het reces een rondetafelconferentie mogen verwachten.

Minister Vogels heeft het woord.

**Minister Mieke Vogels** : Mevrouw de voorzitter, ik ben inderdaad niet als enige bevoegd om dat probleem op te lossen.

Ik heb de vertegenwoordigers van de vakbonden van de maatschappelijk werkers inderdaad op mijn kabinet ontvangen. Ik heb hen gezegd dat ik hun bekommernissen onderschrijf, niet alleen omdat ik vanuit mijn lokaal verleden de concrete praktijk duidelijk gezien heb, maar ook omdat ik iemand ken die bij een OCMW stage liep als maatschappelijk werkster en tussen Kerstdag en Nieuwjaar zes Kosovaren moest opvangen. Het klopt dus dat men daar tot over de oren in de problemen zit.

De analyses die hier werden gemaakt, zijn grotendeels juist. In onze welvaartsstaat worden we steeds meer en steeds indringender geconfronteerd met de onderkant van de samenleving, ook internationaal – denk maar aan het falende vluchtelingenbeleid in dit land. Dit is echter geen probleem van ons land alleen. Het is een Europees, zelfs internationaal probleem. Als we ons beleid verstrengen, dan zal het probleem gewoon opschuiven naar bijvoorbeeld Nederland. Als Nederland dan op zijn beurt strenger optreedt, dan schuift de vluchtelingenstroom gewoon door naar nog een ander land.

We mogen er dus niet van uitgaan dat het om een voorbijgaand probleem gaat, het is een structureel probleem dat ons in de komende decennia zal blijven achtervolgen. De moderne media zorgen er immers voor dat men overal in Afrika, in het Verre Oosten of waar dan ook perfect op de hoogte is van hoe goed het hier wel is. Wie er de energie of de ambitie voor opbrengt, komt dan naar hier afgezakt. Helaas behandelen we dit als een tijdelijk verschijnsel en zeggen we al vijf jaar dat de OCMW's daar maar voor moeten opdraaien. Het probleem wordt echter steeds groter, maar we hebben niet de politieke moed om het structureel op te lossen.

## Vogels

Een tweede juiste analyse die hier werd gemaakt, is dat de OCMW's en hun medewerkers de knechten van drie meesters zijn : de federale overheid, de Vlaamse overheid en de lokale overheid. Het personeelsbeleid is daarbij een exclusieve bevoegdheid van de lokale overheid die ertoe verplicht is personeelsbehoefteplannen op te maken in opvolging van de CAO-Kelchtermans. Dit betekent concreet dat de voordelen van die CAO pas toegekend kunnen worden indien er een personeelsbehoefteplan werd opgemaakt. Dit betekent dan ook dat die lokale overheden alle reden hebben om ook op hun beurt te zeggen dat ze er niets aan kunnen doen omdat het hun exclusieve bevoegdheid is. Zij hebben immers niet veel zin om te betalen of meer middelen in te zetten voor opdrachten – schuldbemiddeling en dergelijke – die eigenlijk opdrachten zijn van de Vlaamse en van de federale overheid. Bovendien verschuilen ze zich permanent achter het personeelsbehoefteplan, de beperking van het personeelskader en de beperking van het aantal bij op te nemen contractuelen. Helaas zijn de maatschappelijk werkers van de OCMW's de eerste slachtoffers van dat pingpongspel en van dat verhaal van de drie meesters. Ik kan dit enkel met u onderkennen en als minister die daarin verantwoordelijkheid draagt, zal ik trachten daarin stappen te ondernemen.

U weet net zo goed als ik dat de dreiging om te staken als er tegen 15 december geen concrete personeelsvoorstellen worden geformuleerd, weinig zin heeft. We hebben onszelf immers zo vast gereden in allerlei CAO's en andere zaken, dat dit onmogelijk is. Bovendien zijn de CAO-onderhandelingen 1999-2001 met de lokale besturen zo goed als afgerond, maar daar wordt voor de maatschappelijk werkers maar weinig soelaas van verwacht.

Wat op korte termijn wel kan gebeuren en waarover ik trouwens een brief heb gestuurd aan minister Sauwens, is het bieden van de mogelijkheid om de maatschappelijk werkers beter te laten vergoeden door hun lokale besturen. In Antwerpen is dit reeds gebeurd, maar dan vooral om een leegloop van personeel uit het OCMW te vermijden. Hoe meer personeelsleden vertrekken, hoe meer werk de overblijvers hebben. Een betere vergoeding valt echter normaliter onder de bevoegdheid van minister Sauwens die, op grond van de algemene filosofie van de CAO-Kelchtermans, duidelijke uitvoering geeft aan het basisprincipe, namelijk in alle gemeenten gelijk loon voor gelijk werk. Dit betekent dat het meer betalen van een Antwerpse maat-

schappelijk werker niet kan als dit ook niet in bijvoorbeeld Gent gebeurt.

In afwachting van de CAO-onderhandelingen 2001-2003 zou een en ander wel gerelativeerd kunnen worden door een omzendbrief. Het is daarbij de bedoeling te voorzien in meer structurele maatregelen zoals het teruggrijpen naar een soort basisfinanciering van het OCMW. Bij die basisfinanciering zouden de verschillende partners – de VVSG, de vakbonden en de Vlaamse overheid – betrokken worden. Die financiering zou verband houden met het minimum aantal maatschappelijk werkers dat tewerkgesteld wordt op basis van een aantal criteria.

Als Vlaamse overheid kunnen we daartoe bijdragen in het kader van de heroriëntering van het Sociaal Impulsfonds (SIF), waarover ik het nog niet heb gehad. Vroeger hadden we het Bijzonder Fonds voor Maatschappelijk Welzijn dat over het OCMW-budget besliste voor de uitvoering van een aantal basistaken. Die middelen werden later naar het SIF toegeschoven en heel wat van die middelen worden nu vaak projectmatig besteed, wat in heel wat gevallen in het nadeel is van de basispersoneelsbezetting. Dit moet derhalve bekeken worden in het kader van de evaluatie van het SIF die op het programma van de Vlaamse regering staat. In samenspraak met de partners van de lokale besturen en de vertegenwoordigers van de vakbonden moeten we werk maken van een nieuw concept van basisfinanciering voor de OCMW's. We moeten erover waken dat die basisfinanciering ook sleutels inhoudt voor het garanderen van een minimale personeelsbezetting, dus niet alleen met het oog op investeringen om gebouwen te kopen.

Dit is echter een verhaal op middellange termijn dat ik niet tegen morgen kan oplossen. Trouwens, ik heb daartoe de sleutel niet in handen. Ik kan daar enkel voor ijveren binnen de Vlaamse regering. Op korte termijn kan ik wel signalen geven aan minister Sauwens, maar ik vrees dat die enkel zullen leiden tot een iets betere verloning voor de zwaarst belaste OCMW-diensten, met name de diensten die belast zijn met de grootstedelijke problemen, de problematiek van de politieke vluchtelingen, en dergelijke meer.

**De voorzitter** : Mevrouw Becq heeft het woord.

**Mevrouw Sonja Becq** : Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, ik wil u allen danken voor het delen van mijn bekommernis. Ik heb bewust niet gepraat over de federale opdrachten, omdat geen enkele kat haar jongen nog terugvindt

**Becq**

in de federale beslissingen over het asielbeleid. De situatie verandert immers van dag tot dag. Zo wordt nu gezegd dat enkel iets kan worden gedaan voor de mensen met een bestaansminimum. Omdat dit debat niet onder de Vlaamse bevoegdheden valt, heb ik het bewust vermeden. Uiteraard hoop ook ik dat geen pingpongspel zal worden gespeeld tussen het federale, het Vlaamse en het gemeentelijke niveau.

Mevrouw de minister, u hebt tijdens het gesprek met de vertegenwoordigers van het OCMW-personeel – en ook vandaag – meegedeeld aan welke punten u wilt werken. Over de hogere verloning hebt u een brief geschreven aan minister Sauwens, maar ik vermoed dat u nog geen antwoord hebt ontvangen. De richtlijnen-Kelchtermans gingen reeds gedeeltelijk in op de vraag naar loonsverhoging. De gemeenten hebben toen fel geprotesteerd omdat ze niet wilden meebetalen aan de lonen. Nu wordt gevraagd om de lonen vrij te laten en om de invulling over te laten aan de gemeenten en de OCMW's. Daarvoor zal een richtlijn van minister Sauwens moeten worden ingetrokken.

U hebt het over de basisfinanciering, maar ik wil het ook hebben over de basistaken. Wat beschou-

wen we als de basistaken van de centra ? Hoe koppelen we de financiering ervan aan opdrachten van de Vlaamse overheid ? U hebt het over een evaluatie van het SIF. Ik hoop dat u daarmee ook een evaluatie van de SIF-Plusgemeenten bedoelt. Heel veel bijkomende projecten worden immers op touw gezet door gemeenten en steden die onder het SIF-Plus vallen. De financiering van de andere SIF-gemeenten blijft dezelfde als vroeger, op voorwaarde dat een aantal stappen die het OCMW zet in functie van het sociaal beleid, ook concreet gestalte krijgen.

Tijdens het debat over de basisfinanciering moeten we het hier zeker over hebben. Ik heb het er een beetje moeilijk mee dat de koppeling van de basisfinanciering aan het SIF pas over drie jaar zal gebeuren. Het is toch belangrijk om intussen ook andere stappen te zetten. We mogen niet wachten tot 2003.

**De voorzitter :** Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 14.38 uur.*

---